

Беспаль Ольга Леонідівна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри
кримінального права та процесу
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені В.Гетьмана»

ЗАКЛАДИ ОСВІТИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї ЩОДО ДІТЕЙ

Незважаючи на вжиті останнім часом заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству зокрема й на загальнодержавному рівні, однак питання даного виду насильства не втратило своєї актуальності й гостроти, про що свідчать в т. ч. статистичні дані, оприлюднені на офіційному сайті Офісу Генерального прокурора (див. табл.).

Кількість зареєстрованих правопорушень, пов'язаних з насильством в сім'ї за 2017-2019 рр. [1]

Рік	2017	2018	2019
Кількість правопорушень, пов'язаних з насильством в сім'ї	1341	1586	2 554
% до попереднього року	-	18,3	61

Причому необхідно враховувати, що це та кількість злочинів, яка офіційно відображена в статистиці, разом з тим слід пам'ятати, що це злочини з високим рівнем латентності і значна частина з них залишається поза увагою правоохоронних органів та не відображена в статистиці.

Ще більшу небезпеку таке насильство набуває, коли вчиняється щодо одних з найменш захищених осіб – щодо дітей. Варто погодитись з думкою І. О. Бандурки, що «насильство над дітьми і зневажання їхніми правами можуть мати різні види і форми, їхнім наслідком завжди є серйозний збиток для розвитку і соціалізації дитини, нерідко є загрозою життю дитини чи причиною її смерті. Тому державні спеціально уповноважені органи з протидії насильству, громадські організації, члени сімей повинні використовувати всю систему захисту дітей від жорстокого поводження та запобігання насильству в сім'ї» [2, с. 99].

Вважаємо, що одним з основних суб'єктів запобігання цим злочинам на індивідуальному рівні є заклади освіти. Через роботу з батьками педагоги можуть донести до усвідомлення дорослих, що їх основним обов'язком є турбота про задоволення фізичних потреб дитини та ставлення до дитини, яке б визначило її любов до життя.

Школа зобов'язана систематично на батьківських зборах, засіданнях батьківських університетів та батьківських комітетів розглядати питання запобігання та подолання проявів насильства щодо дітей у сім'ї й повідомляти про випадки насильства відповідні органи [3, с. 645].

Працівникам дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, які безпосередньо взаємодіють з дитиною, необхідно бути уважними до поведінки останніх, у тому числі не залишати поза увагою надмірну агресію або, навпаки, заляканість дитини тощо. Також необхідно звертати увагу на поведінку дітей дошкільного віку та їх форму гри, оскільки у випадку наявності насильства в житті таких дітей – це явище вони можуть транслювати в гру. Наприклад, граючись з іграшками, відривають різні частини тіла (руки, ноги, голову), виколують очі, виявляють надмірну агресію та жорстокість щодо інших дітей тощо. Тому вихователям необхідно звертати особливу увагу на таких дітей і на їхню гру, можливо, виникне потреба в залученні психолога для з'ясування причин такої поведінки [4, 214].

Тому необхідно залучати заклади освіти різних рівнів з метою корегування підходів до методів виховання, які отримали особи в батьківській сім'ї. Із цією метою педагогічні працівники можуть надавати батькам інформаційну підтримку щодо різних підходів до виховання дітей без застосування насильства [4, 213].

На допомогу батькам можна підготувати інформаційні матеріали:

- сформувати тематичну бібліотеку книг, посібників, відеофільмів, нормативних документів закладу освіти з питань профілактики насильства;
- підготувати пам'ятки щодо безконфліктного спілкування з дітьми, визначення ознак насильства і знущань над дитиною та її агресивної поведінки;
- скласти буклети з алгоритмами дій у разі порушення прав дитини або вчинення насильства щодо неї в закладі освіти та контактними даними організацій, куди можна звернутися за допомогою [5, с. 66].

Крім того, у методичних рекомендаціях «Запобігання та протидія насильству», які є додатком до листа Міністерства освіти і науки України від 18 травня 2018 р. № 1/11-5480, рекомендовано також використовувати такі форми роботи з батьками, як: батьківсько-вчительська конференція, сімейний клуб, конференція батьків (матерів), тренінги з проблем виховання дітей, конкурси на кращого з батьків або сім'ю, спільні творчі та спортивні заходи (свята, фестивалі, походи, спортивні змагання) тощо. Поряд з груповими формами роботи вчителі можуть використовувати також індивідуальні форми спілкування з батьками, такі як консультація, бесіда, телефонна розмова, відвідування сім'ї, спільна зустріч з батьками і фахівцями (психологом, соціальним педагогом, медичним працівником, уповноваженим з прав дитини) [5, с. 65–66].

Отже, з метою запобігання насильству в сім'ї щодо дітей важливо залучати заклади освіти різних рівнів. Рекомендовано працівникам дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, які безпосередньо взаємодіють з ді-

тими, бути уважними до поведінки останніх, зокрема не залишати поза увагою надмірну агресію або, навпаки, заляканість дитини тощо.

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування: Статистична інформація 2017–2019 рр. / Офіс Генерального прокурора. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (дата звернення: 25.01.2020).

2. Бандурка І. О. Протидія насильству над дітьми в сім'ї. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2018. № 1 (18). С. 89–101.

3. Губіна С. Робота школи з батьками як передумова попередження домашнього насильства. *Дитинство без насилля : суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей*: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. проф. О. Кікінежді. Тернопіль: Стереоарт, 2014. С. 644–646.

4. Беспаль О. Л. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти життя та здоров'я дітей, що вчиняються в сім'ї: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя, 2019. 294 с.

5. Лист від Міністерства освіти і науки України «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству» від 18.05.2018 № 1/11-5480. URL: <https://imzo.gov.ua/2018/05/21/lyst-mon-vid-18-05-2018-1-11-5480-metodychni-rekomendatsiji-schodo-zapobihannya-ta-protydiji-nasylstvu/> (дата звернення: 12.06.2018).

Бондар Олександр Сергійович,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ТРУДОВИЙ ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА ТРУДОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Сьогодні ринок праці є одним із основних показників рівня розвитку суспільних відносин у сфері задоволення потреби працівників у зайнятості, а роботодавців - у найманні працівників. Ці відносини є предметом регулювання трудового права України. Конституція України гарантує право кожного на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується тобто бути зайнятою особою. Основною формою реалізації задоволення особою потреби у зайнятості, а у роботодавця – у найманні працівника є трудовий договір, що являє собою по суті окремих інститут трудового права України. Наразі дуже гостро постає питання щодо проведення реформи законодавства про працю України, оскільки чинний Кодекс законів про працю України був прийнятий ще за часів радянської влади і несе на собі відбиток юридичної конструкції соціалістич-